

УДК 349.6:[342.7:628.1.033]

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.2.36>

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПИТНУ ВОДУ В УКРАЇНІ: ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Черкашина М.К.,
*кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри екологічного права,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0002-8892-5440
e-mail: m.k.cherkashyna@nlu.edu.ua*

Черкашина М.К. Право людини на питну воду в Україні: деякі питання правового забезпечення.

Стаття присвячена аналізу правового забезпечення права людини на питну воду в Україні, а також обґрунтуванню пропозицій з удосконалення екологічного та іншого законодавства у досліджуваній сфері на національному рівні з урахуванням досвіду Європейського Союзу. Встановлено, що постійно зростаючий дефіцит у питній воді та інші нагальні проблеми охорони та використання цього незамінного для людини природного ресурсу актуалізують необхідність розгляду питань забезпечення права людини на питну воду нормативною якістю та достатньої кількості для задоволення особистих та господарсько-побутових потреб.

Шляхом проведення аналізу екологічного законодавства виділено законодавчі норми, що забезпечують охорону вод та безпеку їх використання для питного водопостачання. Здійснено їх поділ на групи, зокрема такі, що встановлюють: пріоритет використання водних об'єктів для питних потреб населення; обмеження використання водних об'єктів з метою забезпечення пріоритету охорони життя та здоров'я людини; спеціальний правовий режим охорони та використання водних об'єктів, що є джерелами питного водопостачання; вимоги до якості вод, що використовуються для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення.

На підставі аналізу норм Водного кодексу України та Закону України «Про питну воду та питне водопостачання», зроблено висновок про те, що особи, які для задоволення своїх потреб здійснюють загальне водокористування, а саме забір води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць, не є споживачами питної води. А отже, право на питну воду нормативною якістю та достатньої кількості для задоволення особистих та господарсько-побутових потреб таких водокористувачів, на жаль, не закріплено в екологічному законодавстві, що потребує внесення до нього відповідних доповнень.

Окрему увагу приділено удосконаленню екологічного та іншого законодавства України та закріпленню таких положень, в яких відобразатиметься здійснення водними ресурсами життєзабезпечувальної функції, а також прямого впливу питної води на життя і здоров'я людини. Виходячи з цього, запропоновано внести відповідні зміни та доповнення до Конституції України, до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», до майбутнього Медичного кодексу України.

Ключові слова: екологічне законодавство, водне законодавство, екологічні права, право людини на питну воду, водні об'єкти, питна вода, якість питної води, право загального водокористування, водокористувачі, споживачі питної води.

Cherkashyna M. The human right to drinking water in Ukraine: some issues legal regulation.

The article focuses on the analysis of legal regulation of the human right to drinking water in Ukraine, as well as to the justification of proposals for improving environmental and other legislation in the researched field at the national level considering the experience of the European Union. It has been determined that the ever-increasing shortage of drinking water and other urgent problems regarding protection and use of this natural resource, indispensable for humans, actualize the need to consider the

issues of ensuring the human right to drinking water of normative quality and sufficient quantity to meet personal and household needs.

Legislative norms ensuring water protection and the safety when using it for drinking water supply have been identified by conducting the environmental legislation analysis. They have been divided into groups, in particular those that establish: the priority of using water bodies for the drinking needs of the population; that limit the use of water bodies in order to ensure the priority of protecting human life and health; the one establishing a special legal regime for the protection and use of water bodies that are sources of drinking water supply; requirements for the quality of water used to meet the drinking and household needs of the population.

Based on the analysis of the norms of the Water Code of Ukraine and the Law of Ukraine “On Drinking Water and Drinking Water Supply”, it was concluded that individuals who, in order to meet their needs, carry out general water use, namely, taking water from water bodies without the use of structures or technical devices or doing it from wells, are not consumers of drinking water. And therefore, the right to drinking water of normative quality and sufficient quantity to meet the personal and household needs of such water users, unfortunately, is not enshrined in the environmental legislation, which requires making appropriate additions to it.

Particular attention is paid to the improvement of environmental and other legislation of Ukraine and the establishment of such provisions that reflect the life-sustaining function of water resources, as well as the direct impact of drinking water on human life and health. Based on this, it is proposed to make appropriate changes and additions to the Constitution of Ukraine, to the Law of Ukraine “Basics of the Legislation of Ukraine on Health Care”, to the future Medical Code of Ukraine.

Key words: environmental legislation, water legislation, environmental rights, the human right to drinking water, water bodies, drinking water, drinking water quality, the right to public water use, water users, drinking water consumers.

Постановка проблеми. Вода життєво необхідна для збереження здоров'я людини та в цілому для її виживання; має вирішальне значення для сталого розвитку, здорових екосистем, а також для соціально-економічного розвитку, виробництва енергії та продовольства; лежить в основі процесу адаптації до зміни клімату, є найважливішою сполучною ланкою між суспільством та навколишнім середовищем. Чиста питна вода визначається як джерело життя та сполучна ланка для всіх живих істот на нашій планеті [39]. Безпечна питна вода та санітарія незамінні для підтримки життя та здоров'я і мають основне значення для гідності всіх людей [47]. Також вода безпосередньо пов'язана з реалізацією прав людини [54].

Регулювання якості питної води та її покращення існувало ще з давніх давен, адже ще за тих часів спостерігався зв'язок між покращенням якості питної води та зменшенням небезпеки розвитку захворювань, потенційним джерелом яких була вода. Проте, з розвитком промисловості, торгівлі, транспорту тощо збільшилось забруднення вод, у тому числі й тих, що використовувались задля питного водопостачання, що сприяло розвитку спеціальних методів аналізу якості питної води, які й досі удосконалюються.

На світовому рівні в сучасних умовах відмічається поточна хронічна нестача безпечної та достатньої кількості питної води і деградація її якості, що є серйозним ризиком для сталого розвитку людства та стабільності багатьох сучасних держав. Так, Європейським агентством з навколишнього середовища у своїй доповідній оцінці кліматичних ризиків 11 березня 2024 року визначено основні нинішні та майбутні наслідки – від велико-масштабних повеней, що спостерігалися в ЄС останніми роками, до тривалої посухи [43]. Екстремальні опади та спека, масштабні повені та тривалі посухи призводять до нестачі питної води та напряму впливають на здоров'я людей. Також недотримання вимог щодо належної якості вод водних об'єктів не дозволяє громадянам реалізувати належним чином та без шкоди для свого життя і здоров'я й інші екологічні права, зокрема, право на загальне водокористування [50].

Отже, у сучасних умовах у зв'язку зі зростаючими потребами у питній воді, не втрачають актуальності та все більшого значення набувають питання правового забезпечення її належної якості, кількості та доступності, а також правові проблеми реалізації та захисту права на питну воду, які потребують окремої уваги та будуть розглянуті у подальших наукових напрацюваннях.

Стан опрацювання проблеми. Дослідження проблем забезпечення права людини на питну воду проводили, зокрема, такі українські вчені-правознавці, як: А.С. Євстігнєєв, Н.М. Обіюх,

К.Д. Янішевська, А.Д. Скорик, С.С. Яценко [7-8; 12-15; 37; 38]; питання забезпечення якості і безпеки питної води досліджували: В.А. Вітів, О. Гафурова, Т. Новак, С. Голуб, О.А. Прядко, К.А. Рябець, М.Є. Стадник, В.М. Шестопапов, М.В. Набока, С.А. Омельчук, Л.П. Почекайлова [1; 3; 29; 30; 33; 36]; проблеми якості питної води у сільській місцевості розглянуто V. Yermolenko, O. Hafurova, M. Deineha, T. Novak, A. Temnikova, E. Naidansuren [48]; особливості, сучасні тенденції та проблеми міжнародно-правового регулювання відносин держав з таких питань, як право людини на воду та на санітарію визначено А.В. Кулько [11]; окрему увагу на національному та міжнародному рівнях приділено питним підземним водам та їх охороні такими науковцями-дослідниками, як: О.В. Сердюк, М.К. Черкашина, А.К. Соколова, В.В. Яковлев, І.І. Єфремова, І.Ю. Ломакіна, Н.М. Обіюх [31-32; 41; 45]; особливості еколого-правових понять («забруднення», «забруднюючі речовини» та ін.) українського та європейського водних законодавств, наближення українського еколого-правового інституту якості вод до законодавства Європейського Союзу у своїх працях розглядали В. Уберман, Л. Васьковець [34-35] та ін.

Метою статті є: 1) аналіз правового забезпечення права людини на питну воду нормативної якості та достатньої кількості для задоволення особистих та господарсько-побутових потреб в Україні; 2) розробка та обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення правового забезпечення у досліджуваній сфері на національному рівні з урахуванням досвіду Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. У липні 2010 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила історичну резолюцію, яка визнає «право на безпечну та чисту питну воду та санітарію як право людини, необхідне для повноцінного життя та всіх прав людини» [49, п. 1]. Кожна людина має право на доступ до достатньої кількості води для особистих та побутових потреб (від 50 до 100 літрів на добу на особу). При цьому вода має бути безпечною, прийнятною за якістю та ціною (вартість води не повинна перевищувати трьох відсотків від доходів домашніх господарств), а також доступною фізично (джерело води має знаходитися в межах 1000 метрів від будинку і на її набір має йти не більше 30 хвилин). Згодом у вересні 2010 року Рада з прав людини підтвердила це визнання і пояснила, що це право є похідним від права на достатній життєвий рівень та нерозривно пов'язане з правом на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я, а також із правом на життя та людську гідність [44, п. 3]. Безпечна питна вода та санітарія визнані як основні права людини, оскільки вони абсолютно необхідні для забезпечення здорового життя і мають основне значення для затвердження гідності кожного [51, с. 2]. А водні ресурси мають вирішальне значення для сталого розвитку та ліквідації злиднів і голоду, вони абсолютно необхідні для розвитку людських ресурсів та забезпечення здоров'я та благополуччя людей, та мають життєво важливе значення для досягнення цілей у сфері сталого розвитку та інших відповідних цілей у соціальній, екологічній та економічній галузях [46, с. 2].

Деякі країни містять у конституціях норми, що передбачають зв'язок із навколишнім середовищем та якістю життя. Так, Конституція Португальської Республіки у ст. 66 (довкілля та якість життя) закріплює право кожного на здорове та екологічно збалансоване середовище існування та обов'язок захищати це середовище [42]. В конституціях інших держав закріплено право на воду. Так, наприклад, Республіка Словенія одна з перших країн Європейського Союзу закріпила право на воду в Конституції шляхом внесення до неї поправки, щоб зробити право на воду фундаментальним для усіх громадян держави. Відповідно до нової статті (ст. 17а) «кожний має право на питну воду» [52; 53].

Конституція України також передбачає право на безпечне для життя та здоров'я навколишнє природне середовище [10, ст. 50], що знайшло своє закріплення в екологічному законодавстві (ст. 9 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища») [23]. Крім того Конституція України містить ст. 48, яка передбачає право кожного на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена (ст. 50 Конституції України) [10].

Проте, як слушно зазначає Н.М. Обіюх, ані в Конституції України, ані в інших нормативних документах не передбачено закріплення права людини на питну воду, у зв'язку з чим авторка пропонує закріпити право на питну воду як одне з основних прав людини у Конституції України [14, с. 175, 176].

Погоджуючись з Н.М. Обіюх та з урахуванням того, що водні ресурси та атмосферне повітря є найбільш важливими життєзабезпечувальними природними ресурсами, що здійснюють прямий

вплив на життя і здоров'я людини, пропонуємо доповнити ст. 48 Конституції України правом на безпечну питну воду та атмосферне повітря і викласти її наступним чином: *«Кожжен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло, безпечну питну воду та атмосферне повітря»*.

Конституційне право на охорону здоров'я (ст. 49 Конституції України), не може бути здійснене без найважливішої умови – права на питну воду нормативної якості та достатньої кількості для задоволення особистих та господарсько-побутових потреб людини, що повинно бути закріплено на законодавчому рівні. Саме таку норму пропонуємо закріпити у Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [16] або в майбутньому Медичному кодексі України.

Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» визначає правові, економічні та організаційні засади функціонування системи питного водопостачання, спрямовані на гарантоване забезпечення населення якісною та безпечною для здоров'я людини питною водою [24]. Системою питного водопостачання Закон називає сукупність технічних засобів, включаючи мережі, споруди, устаткування (пристрої), для централізованого та нецентралізованого питного водопостачання (ст. 1) та закріплює *право* споживачів питної води, послуг з питного водопостачання *на забезпечення питною водою, якість якої відповідає державним санітарним нормам і правилам, кількість і режим подачі якої визначаються на договірних засадах в обсязі, не меншому від нормативів питного водопостачання* (ст. 22). Нецентралізоване питне водопостачання Закон визначає як забезпечення індивідуальних споживачів питною водою з джерел питного водопостачання, *за допомогою пунктів розливу води (в тому числі пересувних), застосування установок (пристроїв) підготовки питної води та постачання фасованої питної води* (ст. 1).

При цьому Водний кодекс України у ст. 60 передбачає, що під час використання води для питних і господарсько-побутових потреб населення в порядку нецентралізованого водопостачання юридичні і фізичні особи здійснюють її забір безпосередньо з поверхневих або підземних водних об'єктів у порядку загального і спеціального водокористування [2].

Виходячи з вищезазначених законодавчих норм, можна зробити висновок про те, що особи, які здійснюють загальне водокористування для задоволення їх потреб, а саме забір води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць (ст. 47 Водного кодексу України) [2], не є споживачами питної води. А отже, право на питну воду таких водокористувачів, на жаль, не закріплено в екологічному законодавстві. Тому певних доповнень потребує Водний кодекс України, а саме, права громадян на питну воду нормативної якості та достатньої кількості для задоволення особистих та господарсько-побутових потреб, зокрема, при здійсненні загального водокористування – забору води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць.

Екологічна політика України спрямована на досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища. Серед завдань для його досягнення Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» встановлює, зокрема, переважне забезпечення дотримання до 2030 року санітарно-гігієнічних вимог до якості води, що використовується для потреб питного водопостачання [22]. Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, передбачає, зокрема: покращення якості води, повне поступове припинення скидання у водні об'єкти неочищених та недостатньо очищених стічних вод і забезпечення відповідності ступеня очищення стічних вод установленим нормативам та стандартам [21]. Відповідно до Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» від 30 липня 2021 р. «Про стан водних ресурсів України» оптимізація використання наявних водних ресурсів всіма суб'єктами господарювання та забезпечення населення якісною питною водою є питанням безпеки держави в умовах зміни клімату; ймовірність маловоддя вимагає оптимізації використання водних ресурсів та економного водоспоживання; існує необхідність проведення повної інвентаризації джерел підземних вод питної якості й артезіанських свердловин з метою залучення їх до систем водопостачання; необхідно залучення додаткових фінансових ресурсів для модернізації систем централізованого водопостачання для забезпечення населення якісною питною водою [27].

Крім зазначених, й інші нормативно-правові акти екологічного законодавства та державні будівельні норми України спрямовано на досягнення вказаних цілей екологічної політики держави, як то: Водний кодекс України [2]; Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» [24]; ДБН В.2.5-74:2013 Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проекту-

вання [4]; Закон України «Про водовідведення та очищення стічних вод» [17]; Водна стратегія України на період до 2050 року та операційний план з її реалізації [28]; Закон України «Про Загальнодержавну цільову соціальну програму «Питна вода України» на 2022–2026 роки» [18] та ін.

Охорону вод та безпеку їх використання для питного водопостачання забезпечують норми екологічного законодавства України, встановлюючи, зокрема:

1) *Пріоритет використання водних об'єктів для питних потреб населення.* Спеціальне водокористування здійснюється юридичними і фізичними особами насамперед для задоволення питних потреб населення, а також для господарсько-побутових, лікувальних, оздоровчих, сільськогосподарських, промислових, транспортних, енергетичних, рибогосподарських (у тому числі для цілей аквакультури) та інших державних і громадських потреб – ст. 48 Водного кодексу України (далі – ВК України) [2]. Одними з принципів державної політики у сфері питної води та питного водопостачання є: 1) пріоритетність питного водопостачання перед іншими видами спеціального водокористування; 2) гарантоване першочергове забезпечення питною водою населення для забезпечення питних, фізіологічних, санітарно-гігієнічних та побутових потреб (ст. 6 ЗУ «Про питну воду та питне водопостачання»). Підземні води питної якості також повинні використовуватися у першу чергу для задоволення потреб питного і господарсько-побутового водопостачання населення, а також харчової промисловості та тваринництва (ст. 61 ВК України). Водні об'єкти, віднесені у встановленому порядку до категорії лікувальних, використовуються виключно у лікувальних і оздоровчих цілях (ст. 63 ВК України).

2) *Обмеження використання водних об'єктів з метою забезпечення пріоритету охорони життя та здоров'я людини.* Пріоритет інтересів охорони життя та здоров'я людини розповсюджується на право водокористування, що обґрунтовує встановлення обмежень при здійсненні громадянами права загального водокористування (зокрема, забору води для питних та побутових потреб без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць) шляхом визначення місць, де забороняється його здійснення або інших умов, що обмежують загальне водокористування на водних об'єктах (ст. 47 ВК України).

3) *Спеціальний правовий режим охорони та використання водних об'єктів, що є джерелами питного водопостачання.* Відповідно до Водного кодексу України (ст. 87) для створення сприятливого режиму водних об'єктів, попередження їх забруднення, засмічення і вичерпання, знищення навколководних рослин і тварин, а також зменшення коливань стоку вздовж річок, морів та навколо озер, водосховищ і інших водойм встановлюються водоохоронні зони. Зони санітарної охорони поверхневих та підземних водних об'єктів входять до складу водоохоронних зон і поділяються на три пояси особливого режиму (ст. 4 Постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» [25]). Зона санітарної охорони визначена Водним кодексом України (ст. 1) як територія і акваторія, де запроваджується особливий санітарно-епідеміологічний режим з метою запобігання погіршення якості води джерел централізованого господарсько-питного водопостачання, а також з метою забезпечення охорони водопровідних споруд. У поясах зон санітарної охорони водних об'єктів також обмежується використання земельних ділянок (ст. 93 Водного кодексу України, ст. 113 Земельного кодексу України, Закон України «Про питну воду та питне водопостачання», Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 р. № 2024 «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» [2; 9; 24; 25]). Території, на яких розташовані водні об'єкти, відносяться до категорії зон з особливими умовами використання, а саме до зон з обмеженим режимом користування, відомості про які повинно бути враховано у документах територіального планування (Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» [26]). В юридичній науці пропонується закріпити у водному законодавстві положення про надання статусу «унікальних водних об'єктів» водним об'єктам, що є джерелами питного водопостачання та використовуються з пріоритетною метою – задоволення потреб питного і господарсько-побутового водопостачання населення. Для унікальних водних об'єктів повинен встановлюватися особливий правовий режим охорони, використання та відтворення [40]. Також спеціальний правовий режим повинен встановлюватися щодо водних об'єктів при резервуванні джерел питного водопостачання, тому що у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, що призводять до припинення централізованого водопостачання, використовуються резервні джерела і системи питного водопостачання (ст. 24 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» [24]). При цьому порядок встановлення такого спеціального правового режиму в

екологічному законодавстві відсутній, що потребує розробки та прийняття відповідного підзаконного нормативно-правового акту.

4) *Вимоги до якості вод, що використовуються для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення.* В Україні правове забезпечення якості питної води здійснюється на підставі Державних санітарних норм та правил (ДСТУ 4808:2007 Джерела централізованого питного водопостачання. Гігієнічні та екологічні вимоги щодо якості води і правила вибирання від 05.07.2007 р. № 144, ДСТУ 7525:2014 Вода питна. Вимоги та методи контролювання якості ДСанПіН 2.2.4-171-10 Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною) [5; 6; 20]. Також 22.04.2022 року був прийнятий Наказ МОЗ України № 683 «Про затвердження Державних санітарних норм і правил «Показники безпечності та окремі показники якості питної води в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуаціях іншого характеру» [19]. У разі невідповідності якісних характеристик питних вод встановленим нормативам екологічної безпеки водокористування і санітарним нормам, їх використання припиняється за рішенням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів (ст. 57 Водного кодексу України) [2].

Висновки. Без рівноправного доступу до чистої води забезпечення таких прав людини, як: право на гідний рівень життя, на збереження здоров'я та добробуту, а також громадянських та політичних прав неможливе. Держава повинна забезпечити гарантії пріоритету використання питної води при здійсненні різних видів водокористування, а також необхідні запаси питної води нормативної якості, що є безпечною для життя та здоров'я людей, якими гарантуватиме здорові умови їх життєдіяльності. Розробка та внесення відповідних змін сприятимуть подальшої гармонізації екологічного законодавства України та Європейського Союзу у галузі забезпечення права людини на питну воду нормативної якості та необхідної кількості.

Отже, з урахуванням вищезазначеного, пропонуємо: 1) доповнити ст. 48 Конституції України, виклавши її наступним чином: «Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло, безпечну питну воду та атмосферне повітря»; 2) виходячи з того, що конституційне право на охорону здоров'я (ст. 49 Конституції України) не може бути здійснене без однієї з найважливіших умов – права на питну воду нормативної якості та достатньої кількості для забезпечення особистих та господарсько-побутових потреб людини, відповідні правові норми повинні доповнити Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» або майбутній Медичний кодекс України; 3) доповнень потребує й Водний кодекс України, зокрема, закріплення права громадян на питну воду нормативної якості та достатньої кількості для забезпечення особистих та господарсько-побутових потреб при здійсненні загального водокористування – забору води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць. Також удосконалення потребують правові норми, що регулюють спеціальні правові режими охорони та використання водних об'єктів, що є джерелами питного водопостачання та при резервуванні таких водних об'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вітів В.А. Правове регулювання якості і безпеки питної води в ЄС та Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 12. С. 175–178.
2. Водний кодекс України: від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189. Ред. від 19.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.07.2024).
3. Гафурова О., Новак Т., Голуб С. Проблеми забезпечення права населення на доступ до інформації про якість питної води. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 79, ч. 1. С. 43–49.
4. ДБН В.2.5-74:2013. Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування. [Чинний від 2014-01-01]. Вид. офіц. Київ: Мінрегіон України, 2013. 295 с.
5. ДСТУ 4808:2007. Джерела централізованого питного водопостачання. Гігієнічні та екологічні вимоги щодо якості води і правила вибирання. [Чинний від 2009-01-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2007. 36 с.
6. ДСТУ 7525:2014. Вода питна. Вимоги та методи контролювання якості. [Чинний від 2014-10-23]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 25 с.

7. Євстігнєєв А.С. Правове регулювання забезпечення питною водою населення України. *Форум права*. 2010. № 3. С. 106–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_3_18 (дата звернення: 18.07.2024).
8. Євстігнєєв А.С. Правове регулювання пріоритету питного водопостачання в Україні. *Форум права*. 2011. № 1. С. 335–340. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_1_56 (дата звернення: 18.07.2024).
9. Земельний кодекс України: від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Офіційний вісник України*. 2001. № 46. Ст. 2038. Ред. від 28.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 18.07.2024).
10. Конституція України: Основний Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141. Ред. від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.07.2024).
11. Кулько А.В. Міжнародно-правове регулювання використання й охорони транскордонних прісних вод: монографія. Київ: Стилос, 2018. 735 с.
12. Обіюх Н.М. Забезпечення права людини на питну воду в міжнародно-правовій доктрині. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 571–575. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/130> (дата звернення: 18.07.2024).
13. Обіюх Н.М. Особливості правового регулювання відносин у сфері використання джерел питного водопостачання в Україні. *Бюлетень Міністерства юстиції Укаріни*. 2014. № 3. С. 135–141.
14. Обіюх Н.М. Право людини на питну воду: тенденції розвитку та гарантії реалізації. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия: Юридические науки*. 2013. Т. 26, № 2-2. С. 174–179.
15. Обіюх Н.М. Правове забезпечення використання джерел питного водопостачання в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2015. 20 с.
16. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19. Ред. від 19.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 18.07.2024).
17. Про водовідведення та очищення стічних вод: Закон України від 12.01.2023 р. № 2887-ІХ. *Офіційний вісник України*. 2023. № 19. Ст. 1056.
18. Про Загальнодержавну цільову соціальну програму “Питна вода України” на 2022–2026 роки: Закон України від 15.02.2022 р. № 2045-ІХ // Верховна Рада України online. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/1233914> (дата звернення: 18.07.2024).
19. Про затвердження Державних санітарних норм і правил “Показники безпечності та окремі показники якості питної води в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуаціях іншого характеру”: наказ М-ва охорони здоров'я України від 22.04.2022 р. № 683. *Офіційний вісник України*. 2022. № 44. Ст. 2423.
20. Про затвердження Державних санітарних норм та правил “Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною” (ДСанПіН 2.2.4-171-10): наказ М-ва охорони здоров'я України від 12.05.2010 р. № 400. *Офіційний вісник України*. 2010. № 51. Ст. 1717. Ред. від 22.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text> (дата звернення: 18.07.2024).
21. Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року: розпорядж. Каб. Міністрів України від 21.04.2021 р. № 443-р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 42. Ст. 2557.
22. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. *Офіційний вісник України*. 2019. № 28. Ст. 980.
23. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546. Ред. від 29.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 18.07.2024).
24. Про питну воду та питне водопостачання: Закон України від 10.01.2002 р. № 2918-III. *Офіційний вісник України*. 2002. № 6. Ст. 223. Ред. від 01.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text> (дата звернення: 18.07.2024).

25. Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів : постанова Каб. Міністрів України від 18.12.1998 р. № 2024. *Офіційний вісник України*. 1998. № 51. Ст. 1890. Ред. від 17.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2024-98-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.07.2024).
26. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 18. Ст. 735. Ред. від 30.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 18.07.2024).
27. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 р. “Про стан водних ресурсів України”: Указ Президента України від 13.08.2021 р. № 357/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 66. Ст. 4155.
28. Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року: розпорядж. Каб. Міністрів України від 09.12.2022 р. № 1134-р. *Офіційний вісник України*. 2022. № 99. Ст. 6244.
29. Прядко О.А. Гармонізація якісних вимог води питної. *Товарознавчий вісник*. 2015. № 8. С. 218–223.
30. Рябець К.А. До питання організаційно-правового забезпечення якості води. *Юридична наука*. 2011. № 6. С. 84–90.
31. Сердюк О.В. Підземні води в системі об'єктів водних правовідносин. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право*. 2012. № 1034. С. 369–372.
32. Сердюк О.В. Правові засади використання підземних вод: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2014. 20 с.
33. Стадник М.Є. Прісноводна безпека: суть, загрози та способи їх подолання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2010. № 2. С. 145–155.
34. Уberman В.І., Васьковець Л.А. Поетапне наближення українського еколого-правового інституту якості вод та її регулювання до законодавства Європейського Союзу. *Legislation of EU countries: history, shortcomings and prospects for the development: collective monograph*. Frankfurt (Oder) : Baltija Publ., 2019. P. 334–354.
35. Уberman В., Васьковець Л. Поняття “забруднення” у водному законодавстві України і ЄС та вимоги повоєнної екологічної безпеки. *Law. State. Technology*. 2023. Iss. 2. P. 16–24. DOI: 10.32782/LST/2023-2-3.
36. Шестопалов В.М., Набока М.В., Омельчук С.А., Почкайлова Л.П. Безпечність питної води в європейському та українському законодавстві. *Довкілля та здоров'я*. 2008. № 4. С. 18–27.
37. Янішевська К.Д., Скорик А.Д. Право на воду як аксіома в правах людини. *Молодий вчений*. 2018. № 10. С. 699–702.
38. Яценко С.С. Змістовне наповнення права на питну воду. *Юридична наука*. 2014. № 3. С. 456–461.
39. Ban Ki-moon. Secretary-General's Message on World Water Day // United Nations. 2010, 22 March. URL: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2010-03-22/secretary-generals-message-world-water-day> (Last accessed: 18.07.2024).
40. Cherkashyna M. The Concept of “Unique Water Bodies” in the Environmental Law of Ukraine. *Evropsky Politicky a Pravni Diskurz*. 2023. Vol. 10, iss. 3. P. 39–55. DOI: 10.46340/eppd.2023.10.3.2.
41. Cherkashyna M., Sokolova A., Yakovlev V. Legal Problems of Ensuring the Quality of Underground Drinking Water in Ukraine // *Theory and Practice of Jurisprudence*. 2024. Iss. 1. P. 74–106. DOI: [https://doi.org/10.21564/2225-6555.2024.1\(25\).300682](https://doi.org/10.21564/2225-6555.2024.1(25).300682) (Last accessed: 18.07.2024).
42. Constitution of the Portuguese Republic: adopted of 2 April 1976, 7th Rev. 2005 // Parliament of the Portuguese Republic. URL: <https://www.parlamento.pt/sites/EN/Parliament/Documents/Constitution7th.pdf> (Last accessed: 18.07.2024).
43. European Environment Agency. European Climate Risk Assessment: Executive summary EEA Report № 1/2024. Luxembourg : Publ. Office of the EU, 2024. 37 p.
44. Human Rights and Access to Safe Drinking Water and Sanitation: Resolution 15/9 adopted by the Human Rights Council on 6 Oct. 2010 // United Nations Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/691661?ln=en&v=pdf> (Last accessed: 18.07.2024).
45. Iefremova I., Lomakina I., Obiukh N. Groundwater Protection as an Essential Component of Water Management in the European Union in the Light of Modern Integration Processes: Legal

- Aspects of the Problem. *European Journal of Sustainable Development*. 2019. Vol. 8, iss. 3. P. 354–368. DOI: 10.14207/ejsd.2019.v8n3p354.
46. International Decade for Action, “Water for Sustainable Development”, 2018–2028: Resolution 71/222 adopted by the UN General Assembly on 21 Dec. 2016 // United Nations Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/859143?ln=en&v=pdf> (Last accessed: 18.07.2024).
 47. OHCHR, UN-HABITAT, WHO. The Right to Water. Geneva: UN, 2010. 78 p. (Human Rights: Fact Sheet ; No. 35).
 48. Quality of Drinking Water in Rural Areas: Problems of Legal Environment / V. Yermolenko et al. / E3S Web of Conferences. 2021. Vol. 280. Art. 09022. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202128009022> (Last accessed: 18.07.2024).
 49. The Human Right to Water and Sanitation: Resolution 64/292 adopted by the UN General Assembly on 28 July 2010 / United Nations Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/687002?ln=en&v=pdf> (Last accessed: 18.07.2024).
 50. Trotska M., Cherkashyna M., Sokolova A. Implementation and Protection of the Right to General Water Use in Ukraine: Main Theoretical Problems and Certain Aspects of Judicial Dispute Resolution. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2023. Vol. 6, iss. 1. P. 84–96. DOI: 10.33327/AJEE-18-6.1-a000103.
 51. UNESCO. The United Nations World Water Development Report 2019: Leaving No One Behind: Executive Summary / World Water Assessment Programme (WWAP). Paris: UNESCO, 2019. 12 p.
 52. Ustava Republike Slovenij: sprejeto 23.12.1991 [prečiščeno besedilo 2021]. Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije (PISRS). URL: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=USTAI> (zadnji dostop: 18.07.2024).
 53. Ustavni zakon o dopolnitvi III. poglavja Ustave Republike Slovenije (UZ70a): dne 17. novembra 2016 št. 001-02/15-4/173. *Uradni list Republike Slovenije*. 2016. Št. 75. Čl. 3208.
 54. Water / United Nations. 2024. URL: <https://www.un.org/en/global-issues/water> (Last accessed: 18.07.2024).